

Darcsi Karolina

A 2012-es ukrainai parlamenti választások és a magyar érdekvédelem

2012. október 28-án hetedik alkalommal tartottak parlamenti választásokat Ukrajnában. A 450 fős Ukrán Legfelsőbb Tanács (Verhovna Rada) képviselőit vegyes rendszer szerint választották meg. A 2011. november 17-én módosított választási törvénnyel egy korábban már alkalmazott választási rendszer alapjaihoz tértek vissza. A képviselői helyeket vegyes rendszerben, fele-fele arányban osztották szét: 225 mandátumot egyéni körzetekben, 225 mandátumot pedig a pártok listáira leadott eredmények alapján lehetett megszerezni. A pártok számára a bekerüléshez szükséges küszöböt felemelték 5%-ra, megtiltották a választási tömörülések, ún. „blokkok” indulását, valamint megszüntették a „mindegyik ellen” választási lehetőséget a szavazólapokon.¹ A választásokon 92 párt és frakció indította jelöltjeit, összesen 5207 képviselőjelölt indult a 450 mandátumért, köztük a magyar jelöltek is, összesen nyolcan. Az országos listán 22 párt szerepelt 2554 képviselőjelölttel, egyéni körzetekben 2653 jelölt szállt ringbe, ebből 1502 fő valamelyik párt jelöltjeként és 1150 önjelölt. A magyar jelöltek közül heten Kárpátalja 68-as (1 magyart jelölt), 69-es (2 magyar jelölt) és 73-as számú (4 magyar jelölt) egyéni körzetében indultak. Közülük hárman magyar párt jelöltjeként (68, 69, 73-as körzetek), kettő ukrán pártok jelöltjeként (73-as körzet), kettő pedig ukrán párthoz köthető önjelöltként indult (69-es és 73-as körzet). Ukrán párt országos listáján 1 magyar jelölt szerepelt.

A független Ukrajna választási rendszere az elmúlt két évtizedben többször módosult, ami kihatással volt a változásban lévő pártszerkezetre. Az ukrán honatyák minden második parlamenti ciklus után más választási rendszer bevezetése mellett döntöttek: az I. és II. összehívású Ukrán Legfel-

---

¹ ЗАКОН УКРАЇНИ Про вибори народних депутатів України Верховна Рада України; Закон від 17.11.2011 № 4061-VI <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> [letöltve 2013. február 14-én].

sőbb Tanács (1990–1994, 1994–1998) többségi rendszer szerint, a III. és IV. (1998–2002; 2002–2006) vegyes rendszerben, az V. és VI. (2007–2012; 2006–2007) arányos rendszerben lett megválasztva. 2012-re a VII. összehívású tanács megválasztásánál ismét visszatértek a vegyes rendszerhez. A választási rendszer alakításának folyamatát igen élénk politikai vita követte, és különféle politikai csoportosulások voltak a mozgatói és alakítói. A szereplők között külön figyelmet kell fordítani a posztszovjet térség politikai érdekartikulációjának tipikus szereplőjére, a kommunista nomenklatura képviselőiből szerveződő ún. hatalompártra. Ukrajna esetében több olyan politikai képződmény is létrejött, amely ebbe a kategóriába sorolható. Az egymással konkurens hatalompárti csoportosulások összetételében számos oligarcha található.

Az első szabadnak mondott választásokat még a Szovjetunió fennállásának idején tartották 1990-ben. A rendszerváltó ellenzék először indulhatott a hatalom jelöltjeivel szemben. Az Ukrán Legfelsőbb Tanács 450 képviselőjét kétfordulós választáson, többségi rendszer szerint, négy évre választották meg. Minden körzetből egy jelölt kerülhetett a törvényhozásba. A legtöbb képviselői helyet a kommunisták szerezték meg. A választásokat követően 239 fős csoportjuk megalakította a „Szovjet Szuverén Ukrajináért” nevű tömörülést, 41 képviselő pedig az „Ukrajna Kommunista Pártjának Demokratikus Platformja” nevű frakciót; a nemzeti ellenzékét tömörítő „Demokratikus Blok” 111 képviselővel rendelkezett.² A választásokat követően az Ukrán Legfelsőbb Tanács elnökéül Leonyid Kravcsukot, az Ukrán Kommunista Párt ideológiai titkárát választották meg. A parlamentbe bekerült ellenzék nem tudott nagyobb befolyást gyakorolni a köztársaság politikai irányvonalára, így 1991 augusztusáig az Ukrán Legfelsőbb Tanács Moszkvához való feltétlen lojalitásával tűnt ki.³ Az 1991-ben kikiáltott függetlenség után a parlament tovább végezte munkáját. 1993-ban csak kisebb módosítások történtek a választási törvényben, így a 1994-es parlamenti választások alkalmával továbbra is a szovjet korszakból megörökölt választási rendszer maradt érvényben. Az 1993. november 13-án módosított választási törvény még nem tette lehetővé a pártlistás indulást, ráadásul a részvételi határok, a választás megnyeréséhez szükséges szavazatok aránya és az érvényesség feltételeinek kedvezőtlen meghatározása hozzájárult ahhoz, hogy az 1994-ben megtartott választások két fordulója során mindössze 338 kép-

2 Varga György: Ukrajna. In Kardos József - Simándi Irén (szerk): *Európai politikai rendszerek*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002, 879–898.

3 Sz. Kovács Miklós: Embrió vagy újszülött? Az ukrán állam kétéves fennállásának mára levonható tanulságai. *Kárpátaljai Szemle*, 1993. 7. sz., 19.

viselőt sikerült megválasztani a 450-ből. A parlamentbe 14 párt képviselői kerültek be, a képviselők közel fele pártonkívüli volt.

A választási rendszer első jelentős módosítására 1997-ben került sor. A többségi rendszer után áttértek a vegyes választási rendszerre. Az ukrán jobboldal az arányos választási rendszer bevezetését javasolta, a baloldal viszont – mivel jóval nagyobb eséllyel tudott mandátumhoz jutni az egy-mandátumos választókerületekből – ellenezte azt. A képviselők végül az arányos és a többségi rendszer keverékéből kialakuló vegyes választási rendszer bevezetése mellett döntöttek, amely kompromisszumos megoldásnak számított.⁴ Ukrajna elnöke 1997. október 22-én írta alá az új törvényt a parlamenti választásokról, mely először tette lehetővé a pártok közvetlen megmérettetését. Az 1998-as és 2002-es választásokat a vegyes rendszernek megfelelően tartották meg, egyfordulós választásokon 225 képviselőt a pártok listáiról, 225 képviselőt pedig egyéni körzetekből választottak meg. A pártok számára a bekerülési küszöb 4% volt. 1998-ban 19 párt képviselője került be a parlamentbe, 117 képviselő pártonkívüli volt. A választási törvényben 2001 októberében néhány módosítást vezettek be, az egyik ilyen módosítás eredményeként a választási bizottságok összetételébe a bizottsági tagokat a pártok delegálhatták. 2002-ben a listás eredmények alapján hat párt jutott be a törvényhozásba. A pártok versenyét a Viktor Juscsenko vezette Mi Ukrajnánk jobbközép tömörülés nyerte 23,6%-al, második helyen végzett Ukrajna Kommunista Pártja (20,7%), harmadik lett a Kucsma elnököt támogató Egységes Ukrajnáért pártszövetség (11,8%), negyedik Julija Timosenko tömbje (7,3%), ötödik Ukrajna Szocialista Pártja (6,9%), hatodik pedig Ukrajna Egyesült Szociáldemokrata Pártja (6,3%).

A választási rendszer következő átalakítására 2004-ben került sor. Teljes mértékben az arányos rendszerre tértek át. A pártok bekerülési küszöbét 3%-ban határozták meg. Ennek megfelelően tartották meg a 2006-os és az előrehozott 2007-es parlamenti választásokat. Az arányos választási rendszer bevezetéséig a képviselők nagy része pártkötődéstől függetlenül tudott mandátumhoz jutni a saját anyagi forrásaira, illetve a helyi hatalom támogatására alapozva. Többek között ez is hozzájárult ahhoz, hogy Ukrajnában nem alakult ki működő strukturált pártrendszer. Az arányos választási rendszerben 2006-ban öt politikai erő került be a törvényhozásba: Régiók Pártja (32,1%), Julija Timosenko Blokkja (22,3%), Mi Ukrajnánk Blokk (13,9%), Ukrajna Szocialista Pártja (5,6%), Ukrajna Kommunista Pártja (3,6%). Politikai konszenzus híján az újonnan megválasztott testületet 2007

4 Yatsunskaja, Olena: A választási rendszer átalakulása: az önkormányzatok új modellje Ukrajnában. *Nemzetközi Közlemények*, 2007. 1. sz., 50–61.

őszi feloszlatták, menesztették a kormányt és előrehozott választásokat tartottak. Az előrehozott választás sem hozta meg a megfelelő eredményt, hisz 2008 őszére ismét politikai válsághelyzet alakult ki, s az elnök kilátásba helyezte egy újabb előrehozott választás lehetőségét, hosszas egyeztetések után sikerült csak újabb kormánykoalíciót összehozni. A választásokon 175 mandátumot megszerző Régiók Pártja koalícióra lépett a Lirvin Blokk (20 mandátum) és az Ukrajna Kommunista Pártja (27 mandátum) képviselőjével, ellenzékbe szorítva a Julija Timosenko Blokkot (156 mandátum) és a Viktor Juscsenko vezette Mi Ukrajnánk – Népi Önvédelem Blokkot (72 mandátum). A vegyes rendszerhez való visszatérést 2010-ben a Régiók Pártja kezdeményezte.

Ukrajnában 1990-ben, 1998-ban, 2002-ben és 2006-ban a parlamenti választásokkal egyszerre tartották a helyhatósági választásokat, az 1994-es önkormányzati választásokra az elnökválasztás alkalmával került sor, a legutóbbi 2010-ben volt. A helyhatósági választásokat illetően megyei és járási szinteken a választási rendszer 1990-ben és 1994-ben az egyszerű többségi elvet követte. 1998-ban módosították a választási törvényen, helyi szinteken, többségi rendszerben egy preferenciális listás szavazás érdekes változatát léptették érvénybe. Eszerint a szavazók mindenféle megkötés nélkül tetszőleges számú jelöltre szavazhattak a körzetekben. Érvényességi küszöb nem volt. A megyéket alkotó járási szintű területi egységek (járások, megyei alárendeltségű városok), illetve a járásokat alkotó alapegységek (falvak és városi típusú települések és városok) alkották a szavazókörzeteket, melyek méretüktől függetlenül ugyanakkora számú képviselőt juttattak az illetékes testületbe. A körzetekből – a meghatározott kvóta szerint – azokat a képviselőket delegálták a megyei és járási tanácsokba, akiknek a legtöbb szavazatot sikerült begyűjteni.⁵ A 2002-es helyhatósági választások is így zajlottak. A választási rendszer 2006-os módosításával a helyhatósági szintek megválasztásánál is áttértek az arányos rendszerre, a bekerülési küszöb 3% volt. Majd 2010-ben, a *megyei és járási testületek megválasztásánál először alkalmazták a vegyes rendszert.*

Ukrajnában a nemzeti kisebbségek számára a parlamenti képviselőtörvényileg nem biztosított, a 450 fős nemzeti törvényhozásba, valamint a megyei és járási önkormányzatok képviselőtestületeibe való bekerülésük esélyeit nagyban meghatározza az éppen érvényben lévő választási rendszer és

5 Forrás: ЗАКОН УКРАЇНИ „Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”, Верховна Рада України; Закон від 14.01.1998 № 14/98-ВР <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/14/98-%D0%B2%D1%80> [letöltve 2013. április 14-én].

az azt szabályozó törvény. A választási rendszeren eszközölt módosítások kihatással voltak az országban élő nemzetiségek – köztük a magyarok – érdekérvényesítő esélyeire is. Az eddigi megtartott ukrainai választások során a mandátumokért való küzdelemben a kárpátaljai magyarság is bekapcsolódott. Érdekeinek képviselőit saját jelöltekkel állított mind parlamenti, mind helyhatósági szinteken. Kárpátalján napjainkban a két legjelentősebb magyar politikai szervezet és párt a KMKSZ,⁶ valamint pártja, a KMKSZ UMP,⁷ és az UMDSZ,⁸ valamint pártja, az UMDP⁹.

A többségi és a vegyes választási rendszer lehetőségei 1990 és 2002 között kedvezőek voltak a nemzeti kisebbségekre nézve, mivel mindkét rendszerben a választási körzetek kialakításakor többnyire figyelembe vették az etnikai viszonyokat. Kárpátalja tekintetében a választások során volt magyar többségű körzet, ahol a magyar jelöltek eséllyel indulhattak.

Az 1990-es választás során 11 egyéni választókerületet alakítottak ki a megyében, köztük egy magyar többségű körzetet, mely magában foglalta a Beregszászi járást, Beregszász várost, valamint a Munkácsi és az Ungvári

---

6 KMKSZ – Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. 1989-ben alakult Ungváron, a kárpátaljai magyarok kulturális, politikai és szociális érdekeit védő nemzetiségi társadalmi szervezatként, elnökévé Fodó Sándort választották, 1996-tól a szövetség elnöke Kovács Miklós. A KMKSZ kiépült alapszervezeti hálózattal rendelkezik. A 2010-es évben a Szövetség 40 190 tagot számlált, 110 alapszervezettel és 5 középszintű szervezettel rendelkezett. Kárpátalján jelentős politikai erőnek számító nemzetiségi szervezet.

7 KMKSZ UMP – KMKSZ Ukrainai Magyar Párt, 2006-ban alakult, alapítója a KMKSZ. Elnöke: Kovács Miklós.

8 UMDSZ – Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség. A KMKSZ hívta életre 1991-ben, az Ukrainában élő magyarok ernyőszervezeteként. Alapítói voltak a KMKSZ, a Lembergi Magyarok Szövetsége, valamint a Kijevi Magyarok Egyesülete, elnökének Fodó Sándort választották. A szövetség megalakítását követően érdekellentétek alakultak ki az alapítók között. Mivel a tagoknak nem sikerült közös álláspontra jutni, a KMKSZ felfüggesztette tagságát az UMDSZ-ben. A demokrata szövetség új elnökének 1996-ban Tóth Mihályt választották meg, ami a későbbiekben maga után vonta a KMKSZ-UMDSZ szembenállás kialakulását. Az UMDSZ 2002-ig jelentősebb tagsággal nem rendelkezett, ekkor került sor a szervezet megújítására, elnökévé Gajdos Istvánt választották, és elkezdték a KMKSZ-hez hasonló szervezeti struktúra és a tagság kiépítését. Az UMDSZ 2006-os hivatalos kiadványa szerint a demokrata szövetség 12 középszintű, 13 regionális és 143 alapszervezettel rendelkezik, tagsága 22 761 fő. A szövetségnek 14 kollektív tagszervezete van. Mára az UMDSZ-t a KMKSZ ellenszervezeteként, riválisaként tartják számon.

9 UMDP – Ukrainai Magyar Demokrata Párt, alapítója az UMDSZ. Elnöke 2005-től 2013-ig Gajdos István, 2013-tól Péter Csaba.

járások többségében magyarul lakta településeit. A körzetben a magyar nemzetiségű választópolgárok aránya meghaladta a 70%-ot. A választásokat a magyar körzetben Sepa Vaszil, a Nagybaktai Mezőgazdasági Kutatóintézet igazgatója nyerte, akit Fodó Sándor, a KMKSZ elnöke is támogatott. A szövetség elnöke a Nagyszőlős központú választókerületben indult, ahol a magyar szavazók aránya megközelítőleg 30%-ot tett ki, de nem jutott parlamenti mandátumhoz. A magyar körzetből megválasztott Sepa Vaszil az ukrán Radában a szélsőséges RUH (Ukrajna Népi Mozgalma) csoportjához csatlakozott, képviselősege alatt nem támogatta Kárpátalja autonómiájának ügyét,¹⁰ a magyar érdekeket nem képviselte. A helyhatósági választásokat illetően a kulturális szövetség 11 képviselőt juttatott be a megyei területbe. Jelöltjei bekerültek a beregszászi, ungvári és nagyszőlősi járások tanácsaiba is.

Az 1994-es választások alkalmával 10 egyéni választókerületet alakítottak ki, megnagyobbítva a 169-es Beregszász központú körzetet. A nagyobbítás során a körzethez csatolták a Munkácsi járás és az Ungvári járás magyar falvainak egy részét. A körzetben a magyar szavazók aránya meghaladta az 55%-ot. A legmagyarabb körzetet illetően a KMKSZ-en belül ellentétek alakultak ki a jelöltállítás kérdésében: a szövetség beregszászi középszintű szervezete a korábban a KMKSZ alelnöki posztját betöltő Tóth Mihályt, a járási adminisztráció akkori elnökét javasolta a törvényhozásba, míg a KMKSZ központi választmánya Fodó Sándort.¹¹ A kampány erősen megosztotta a kárpátaljai magyarságot. A magyar körzetben a választásokat Tóth Mihály nyerte. A helyhatósági szintek tekintetében megyei szinten a 60 fős testületnek 9 magyar tagja lett.

Az 1998-as választásokra a választási törvénybe bekerült az a tétel, mely szerint a körzethatárok kialakítása során figyelembe kell venni az etnikai határokat.¹² Az 1998-as választások alkalmával Kárpátalján öt egyéni kör-

10 1991. december 1-én az Ukrajna függetlenségéről tartott népszavazással egy időben Kárpátalja polgárai, a függetlenség és az elnök megválasztása mellett, külön szavazólapokon a megye különleges önkormányzati státusáról is szavaztak, a beregszászi járásban pedig egy Magyar Autonóm Körzet létrehozásáról. Kárpátalja különleges önkormányzati státusát a szavazók 78%-a, a beregszászi magyar autonóm körzet megteremtését a szavazók több mint 80%-a támogatta. A lakosság egyértelmű akaratnyilvánítása ellenére az autonómiával kapcsolatos tervek nem valósultak meg.

11 Móricz Kálmán: *Kárpátalja sorsfordulói*. Hatodik Sip Alapítvány, Budapest, 2001, 151–152.

12 Forrás: ЗАКОН УКРАЇНИ „Про вибори народних депутатів України”, Верховна Рада України; Закон від 24.09.1997 № 541/97-ВР, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/541/97-%D0%B2%D1%80> [letöltve 2013. április 16-án].

zetet hoztak létre, köztük a 72. számú Ungvártól Aknaszlatináig húzódó egyéni választókerületet, ahol a magyar nemzetiségű választópolgárok aránya 50%-ot tett ki (1. számú ábra). A magyar körzetben Kovács Miklós, a KMKSZ újonnan megválasztott elnöke nyerte a választást, legfontosabb választási ellenfele a körzet korábbi képviselője, Tóth Mihály, alulmaradt a választási küzdelemben. A parlamenti választásokkal egyszerre tartott helyhatósági választásokon a KMKSZ jelöltjei rosszul szerepeltek, a 75 tagú megyei tanácsba mindössze 4 képviselőt sikerült bejuttatni.

A 2002-es választásokra ismét módosították a választási törvényt. A nemzeti kisebbségekre nézve negatívan hatott, hogy a módosítás során kikerült a törvényből az a tétel, mely az etnikai választási körzetek kialakítását korábban előírta, valamint az a tétel, amely engedélyezte a szavazólapok nemzetiségi nyelvekre történő lefordítását. Kárpátalján ezúttal hat egyéni körzetet alakítottak ki. A kialakított körzetek között továbbra is a 72. számú egyéni körzet foglalta magába a legtöbb magyar szavazót, azonban a választókerületről nyolc, főképp magyarlakta települést csatoltak le, ami a körzet magyarságát mintegy 10 000 fővel csökkentette. A választókerületről leválasztott, többségében magyarlakta települések helyett nagyobb lélekszámú ukrán településeket csatoltak a körzethez, ami az ukránok és a magyarok arányát tovább rontotta (2. számú ábra). Az egymandátumos körzetben a KMKSZ elnökének a legfontosabb választási ellenfele az Egyesített Ukrán Szociáldemokrata Párt támogatásával induló Gajdos István, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal elnöke volt. A beérkezett jegyzőkönyvek alapján a KMKSZ elnöke nyerte a választásokat a körzetben, azonban az eredmény nem lett hivatalosan kihirdetve, hanem módosítások sorozata következett. Végül Gajdos Istvánt hirdették ki győztesként, az ügy a strasbourgi Emberi Jogi Bírósághoz is eljutott, s hat évvel a történetek után a KMKSZ elnöke pert nyert az ukrán állammal szemben. Helyi szinten ismét gyenge eredmények születtek: a 85 fős megyei tanácsba mindössze hét magyar képviselő jutott be, ebből négyen a KMKSZ támogottjaként.

2006-ban az arányos rendszerre való áttérés érintette legnegatívabban a nemzeti kisebbségek helyzetét. A törvényben meghatározott 3%-os bekerülési küszöb elérése a 48 milliós országban olyan szavazati arány elérését feltételezte, amit – az oroszokon kívül – egyetlen kisebbség sem tudott biztosítani, többek között a 150 ezres kárpátaljai magyarság sem. Az új választási törvény értelmében csak országos szinten bejegyzett párt indíthatott jelöltet. A 2006-os választásokra a Gajdos István vezette megreformált UMDSZ megerősödött. Az új választási rendszerhez alkalmazkodva mindkét magyar szervezet megkezdte saját pártja megalapítását: a KMKSZ létrehozta a

KMKSZ Ukrajnai Magyar Pártot, az UMDSZ pedig az Ukrajnai Magyar Demokrata Pártot. Parlamenti szinten sem a KMKSZ UMP, sem az UMDP nem állított listát. A választásokat illetően a két szervezet nem tudott együttműködésre lépni, így a magyar jelöltek elestek attól a lehetőségtől is, hogy ukrán pártok listáján előkelő helyet kínáljanak nekik, mivel egyik oldal jelöltje sem tudta a „magyar szavazatok” összességét garantálni. Mindkét szervezet kapott felajánlásokat ukrán pártoktól, de egyik sem számított befutó helynek. A kisebbségben élő magyarságnak 1994 óta először nem lett magyar nemzetiségű képviselője az Ukrán Legfelsőbb Tanácsban. A 2006-os parlamenti és helyhatósági választásokon az egymással versengő két magyar párt kettős vereséget szenvedett, részeredményei igen gyengék lettek. A KMKSZ-nek és az UMDSZ-nek kevesebb szavazatot sikerült begyűjtenie, mint 2002-ben. A Kárpátaljai Megyei Tanácsba a KMKSZ UMP – 17 692 szavazatot szerzett, ami a 90 fős testületben 5 képviselői helyet jelentett, az UMDP-nek 17 465 szavazattal 4 képviselője lett. Az új választási rendszerben a magyar szavazatok egy részét az ukrán pártok szerezték meg. A választásokat követően a KMKSZ és az UMDSZ belépett az ukrán pártok által létrehozott nagykoalícióba, ennek megfelelően pozíciókat kaptak: a KMKSZ UMP tölthette be a megyei tanács alelnöki posztját, valamint az Oktatási-nevelési Kulturális, Nemzetiségi és Médiaügy Bizottság elnöki posztját, az UMDP pedig a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának elnökségét kapta meg. Csupán a Beregszászi járási tanácsban lett magyar többség: a 90 fős testületben 27 tagú frakciót hozott létre a KMKSZ UMP, amely a Beregszászi járási tanács elnökét adta, az UMDP 25 tagú frakciót alakított, és az alelnöki posztot kapta meg. A Nagyszőlősi és Ungvári járási tanácsba mind a KMKSZ, mind az UMDSZ képviselői bekerültek, mindkét Tanács esetében az alelnöki posztot a KMKSZ pártja által indított képviselő tölthette be. A 68 magyarlakta településen 40 polgármester az UMDSZ támogottjaként, míg 12 polgármester a KMKSZ támogottjaként nyert. Beregszász városában Gajdos István nyerte a polgármester-választást, a városi képviselő-testületben a KMKSZ-nek 8, az UMDSZ-nek 6 képviselője lett.

A 2007-ben tartott előrehozott parlamenti választásokra sem született együttműködési megállapodás a KMKSZ és az UMDSZ között. A választásokon a KMKSZ a Mi Ukrajnánk-Népi Önvédelem (Nasa Ukrajina) választási tömörülést támogatta, mely listájának a 99. helyére felvette Kovács Miklóst. Az UMDSZ Ukrajna Szocialista Pártját támogatta, melynek listájára felkerült Tóth Mihály, a demokrata szövetség korábbi elnöke. A választások ismét kudarccal zárultak a magyarok számára: a Mi Ukrajnánk 99. helye kevés volt a képviselői mandátum megszerzéséhez, a szocialisták pe-

dig nem kerültek be a parlamentbe. A kárpátaljai magyarság ismét parlamenti képviselet nélkül maradt.

Ukrajnában 2010 októberében önkormányzati választásokat tartottak. A választási törvény módosításával a vegyes választási rendszert az alsóbb szintek megválasztásához is bevezették, valamint lényeges újításnak számított, hogy a megyei tanácsok hatáskörébe utalták a megyei, járási és városi önkormányzatok létszámának meghatározását.¹³ A Kárpátaljai Megyei Tanács létszámát 108 főben határozták meg: 54 képviselő pártlistáról, 54 képviselő pedig egyéni körzetekből juthatott mandátumhoz. A pártok esetében 3-3 mandátumot osztottak ki járásonként, illetve megyei alárendeltségű városokként. A járási tanácsokba, a megyei testület döntése alapján, közigazgatási egységenként 1 képviselőt választottak meg, s ugyanennyi mandátumot osztottak ki a járási pártlistákra leadott szavazatok alapján. A járási testületek létszámának meghatározásában a fenti módszer bevezetése a korábbiaknál kisebb járási testületeket eredményezett, a megyei testület létszáma viszont bővült. A megyei és járási alárendeltségű városok tanácsainak létszámát a lakosság számától függően határozták meg.¹⁴ A kárpátaljai magyarság jelöltjei 11 egyéni választóközvetben indulhattak eséllyel a megyei tanácsi mandátumokért. A KMKSZ és az UMDSZ külön indította jelöltjeit. Az UMDSZ választási együttműködést kötött a Régiók Pártjával, a 11 körzetet felosztották egymás között, és három körzet kivételével nem indítottak egymás ellen jelöltet, a megegyezett körzetekben egymás jelöltjeit támogatták. *A választások eredményei megdöbbentőek lettek. A külön-külön induló KMKSZ-re, illetve UMDSZ-re leadott szavazatok száma együtt is jóval kevesebb volt, mint ahány magyar nemzetiségű választópolgár él Kárpátalján. A magyar szavazatok jelentős részét ismét ukrán pártok szerezték meg. Tömeges szavazatvásárlási kampány zajlott a magyarok lakta vidéken is, ami hatékonynak bizonyult. A választások alkalmával a kárpátaljai magyar szavazók nagy része 100-150 hrivnyáért (megközelítőleg 10-20 euró) adta el szavazatát, s a magyar pártok helyett a „fizetős” ukrán pártokra adta le voksát. A 108 főre bővült megyei tanácsba a KMKSZ három, az UMDSZ pedig négy képviselővel került be. A kulturális szövetség listáról szerzett mandátumot, egyéni körzetekben nem tudott nyer-*

---

13 Forrás: ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до Закону України „Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”, Верховна Рада України; Закон від 21.12.2005 № 3253-IV <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2777-15> [letöltve 2013. április 16-án].

14 Forrás: <http://karpataljalap.net/2010/09/04/megyei-tanacs-tizenegy-korzetben-indulhat-esellyel-magyar-jelolt> [letöltve 2013. április 16-án].

ni, az UMDSZ-nél pont fordítva volt, négy képviselője egyéni körzetből került a megyei testületbe, listán nem érték el a 3%-ot. A magyarok járási szinteken is elvesztették korábbi pozícióikat, sehol nem lett magyar többség, ez pedig maga után vonta a magyar érdekképviselet gyengülését.

A 2012-es parlamenti választásokra a vegyes rendszerhez való visszatérés kedvezően hathatott volna a magyarság érdekvégyesítő esélyeire. Egy magyar többségű választási körzet kialakításával a magyaroknak lehetőségük lett volna visszaszerezni a korábban elvesztett parlamenti képviseletet. A választásokat megelőzően számos nemzetközi szervezet, a magyar kormány, valamint a KMKSZ és az UMDSZ is szorgalmazta a magyar választási körzet létrehozását. A Központi Választási Bizottság (CVK) 2012. április 28-án jelölte ki a parlamenti választások egyéni választókörzeteinek határait. Kárpátalján hat egyéni választókörzetet alakítottak ki. A várakozásokkal ellentétben azonban nem lett magyar többségű körzet létrehozva. A tömbben élő magyar lakosság három különböző körzetbe került, mindegyikben kisebbséget alkottak, így minimálisra csökkentették a magyarok nyerési esélyeit. A 68. számú, Ungvár központú választókörzethez került megközelítőleg 25,6 ezer magyar szavazó, a körzetben a magyarság részaránya mindössze 16,1%-ot tett ki. A 69. számú, Munkács központú választókörzetbe került megközelítőleg 28,5 ezer magyar, arányuk a körzetben csupán 17,8%-ot tett ki. A 73. számú, Nagyszőlős központú körzet volt a „legmagyarabb”, azonban a magyarok itt is kisebbségbe kerültek, részarányuk mindössze 33,6% volt. Az összesen 147 026 szavazót magában foglaló 73. körzetben 49 418-ra becsülhető a magyar szavazók száma.¹⁵ A 70-es, 71-es és 72-es körzetekben a magyar szavazók aránya elenyésző volt, nem érte el a 6–8%-ot (3. számú ábra). Annak ellenére, hogy nem lett magyar többségű választókörzet Kárpátalján, a választásokon mindkét magyar párt részt vett. A magyar körzet létrehozását elvető Régiók Pártja felajánlotta a KMKSZ-nek és az UMDSZ-nek, hogy a magyar szavazatokért cserébe biztos helyet kínál pártja listáján egy magyar jelölt számára. A KMKSZ és az UMDSZ között nem született együttműködési megállapodás. A kulturális szövetség vezetése elutasította a régiósok ajánlatát, és önállóan indította egyéni jelöltjeit a három magyarlakta körzetben.¹⁶ A legmagyarabbnak számító 73-as körzetben

15 A KMKSZ elítélte a magyarellenes döntést. Parlamenti választások: Eldölt – nem lesz magyar körzet. *Kárpátalja hetilap*, 2012. május 4., 590. sz. <http://www.karpataljalap.net/2012/05/04/kmksz-elitelte-magyarellenes-dontest> [letöltve 2013. március 18-án].

16 Badó Zsolt: Három körzetben indít jelöltet a magyar szervezet. Ülészett a KMKSZ Választmányja. *Kárpátalja hetilap*, 2012. augusztus 10., 604. sz. <http://www.karpataljalap.net/2012/08/10/harom-korzetben-indit-jeloltet-magyar-szervezet> [letöltve 2013. március 18-án].

indult Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke, a 68-as Ungvár központú körzetben dr. Brenzovics László, a szövetség alelnöke, a 69-es körzetben Gulácsy Géza alelnök volt a kulturális szövetség jelöltje. A KMKSZ vezetése úgy vélte, amennyiben egységes szavazóerőként jelennek meg a magyarok, jelöltjeinek esélye lehet a győzelemre annak ellenére, hogy a magyar lakosság kisebbségbe került a kijelölt körzetekben.¹⁷ Az UMDSZ elfogadta a hatalompárt felajánlását, így Gajdos István, a demokrata szövetség elnöke felkerült a kormányzó Régiók Pártja listájának 74. helyére. A demokrata szövetség ígéretesnek ítélte meg a felajánlott listás helyet, Gajdos István úgy vélte, az együttműködés révén reális esélye lehet a magyarságnak arra, hogy visszaállítsa parlamenti képviseletét.¹⁸

2012. július 30. és augusztus 13. között került sor a jelöltek bejegyzésére. A Központi Választási Bizottság adatai alapján Kárpátalján, a kijelölt 6 egyéni választási körzetben összesen 64 képviselőjelöltet jegyeztek be. A körzetenként bejegyzett jelöltek számát a 1. számú táblázat mutatja.¹⁹

1. táblázat

Egymandátumos választási körzet (EVK)	Bejegyzett képviselőjelöltek száma (az EVK-ben)	Az EVK-ben induló jelöltek száma, akik részt vesznek a választási megmérettetésben			Az EVK-ben induló jelöltek száma, akiket töröltek vagy visszaleptek a jelöléstől
		Összesen	Pártok jelöltjei	Független jelöltek	
Kárpátalja megye	64	52	38	14	12
EVK №68	14	13	8	5	1
EVK №69	9	9	8	1	0
EVK №70	6	3	3	0	3
EVK №71	9	7	5	2	2
EVK №72	16	11	7	4	5
EVK №73	10	9	7	2	1

17 Három magyar jelölt lesz Kárpátalján. <http://www.magyarhirlap.hu/kulfold/harom-magyar-jelolt-lesz-karpataljan> [letöltve 2013. március 18-án].

18 Kárpátalján parlamenti mandátumra esélyes listás helyet kapott az UMDSZ elnöke. MTI/2012.08.13. <http://www.umdsz.uz.ua/news2012/augusztus/20120813-idehaza.html> [letöltve 2012. augusztus 17-én].

19 Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp032?PT001F01=900> [letöltve 2012. augusztus 17-én].

Az UMDSZ – a választási együttműködéshez tartva magát – a magyarok által lakott körzetekben a Régiók Pártja ukrán nemzetiségű jelöltjei mellett folytatott kampányt. A 2012-es ukrán parlamenti választások egyik országos kampánytémája a választások előtt nem sokkal elfogadott ukrán nyelvtörvény volt. Az UMDSZ és a Régiók Pártja közös kampánya is a nyelvtörvényre épült. A magyarság szempontjából a törvény mindenképp előremutató lenne, amennyiben végrehajtanák azt. Ugyanakkor aggasztó, hogy néhány vezető régiós politikus úgy nyilatkozott, hogy a nyelvtörvény csak az Ukrajnában élő orosz nemzetiségűekre vonatkozik.²⁰ Az ukrán állam részéről a kisebbségek esetében jellemző a kettős mérce alkalmazása, amit kiválóan példáz a nyelvtörvény is. Az orosz nyelvet regionális szintre emelték, és orosz nyelvterületen végrehajjták, a magyar nyelvet viszont nem sikerült regionális nyelvként elismerni, így a magyar nyelvterületen a törvény végrehajtása várat magára.

A KMKSZ kampányában Kárpátalja önállóságának, önkormányzatiságának megteremtése jelent meg hangsúlyosan. A szövetség jelöltjeinek egyseges választási programjában külön pontként szerepelt Kárpátalja speciális önkormányzati státusának biztosítása az 1991-es népszavazás eredménye alapján, emellett a jogállamiság megteremtését, az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartását szorgalmazták. Egyedül a KMKSZ kampányában jelent meg a kettős állampolgárság témája, igaz, hogy csak érintőlegesen, felhívva a magyar lakosság figyelmét arra, hogy közvetlenül a választások előtt a Régiók Pártja olyan törvényt fogadott el, amely pénzbírsággal sújtja a kettős állampolgársággal rendelkező állami hivatalnokokat.

Az ukrán politikai pártok és jelöltjeik szintén megpróbálták a magyar szavazatokat begyűjteni különböző ígéretekkel és eszközökkel. A magyarok által lakott körzetekben azok az ukrán pártok is versenybe szálltak a szavazatokért, amelyek korábban kisebbségellenes/magyarelles politikát folytattak. Az egyik ilyen párt volt a megyében meghatározó politikai erőnek számító Egységes Centrum, amely ellenezte a magyar nyelv regionális státusának elismerését. A párt választási plakátjain a szavazók megtévesztésére felhasználta a magyar nemzeti trikolor színeit, piros-fehér-zöld színű, magyar nyelvű szóróanyagokkal folytatott kampányt a magyar településeken. A kampány során ingyenes magyar nyelvű választási különszámot jelentetett meg több kárpátaljai ukrán hetilap, köztük olyanok is, amelyek korábban nem egyszer magyarellenes írásokat is közzétettek. Ilyen ingyenes magyar nyelvű, ezúttal „ma-

20 Palkó István: A kormánypártnak nem tetszenek a magyarok. <http://karpatinfo.net/cikk/politika-ukrajna/kormanypartnak-nem-tetszenek-magyarok> [letöltve 2012. október 28-án].

gyarbarát” lapszámot jelentetett meg az Egységes Centrum jelöltjeit támogató „Szárrij Zamok” hetilap, vagy a „Zakarpatszka Pravda”, mely a régiós jelölt mellett agitált. A Vitalij Klicsko vezette UDAR és a „Batykivcsina” Egyesült Ellenzék is rendelkezett magyar nyelvű plakátokkal és szóróanyagokkal. A magyarok által lakott körzetben az ukrán pártok jelöltjei között akadtak olyanok is, akik a választásokra magyarosították nevüket, így azt a benyomást keltették, hogy magyar nemzetiségűek, illetve magyar gyökerekkel bírnak. Ilyen volt a Munkács központú 69-es választási körzetben induló Régiós képviselőjelölt, a donyecki származású Vjacseszláv Sutko Lászlóvics, aki atyái nevét vélhetően a Lagyiszlávról a magyar Lászlóra cserélte. Néhány ukrán párt a magyarok által lakott körzetekben magyar nemzetiségű jelöltet is indított: a 73-as egyéni körzetben indult Lengyel Olekszandra, az UDAR jelöltje és Petruska István, a „Batykivcsina” Egyesült Ellenzék jelöltje. Szintén a 73-as választási körzetben indult önjelöltként Kincs Gábor, aki a választásokat megelőzően az UMDSZ alelnöke és Beregszász alpolgármestere volt. A képviselőjelöltet a demokrata szövetség kizárta soraiból²¹ miután kiderült, hogy részt vesz a választási küzdelemben, ugyanis az UMDSZ által támogatott Régiók Pártja jelöltjének, Ivan Buskonak a választási ellenfeleként jelent meg. Kincs Gábornak a választásokon való indulását az Egységes Centrumhoz kötötték. Hasonló jelölt volt a 69-es körzetben induló Lengyel Zoltán, Munkács város polgármestere, aki szintén önjelöltként indult a körzetben, de az Egységes Centrum tagjaként lett polgármester 2010-ben. Mind a négy képviselőjelölt vitt el magyar szavazatokat, eredményeik azonban alulmaradtak a többi magyar jelölt eredményéhez képest.

A választások eredményét Ukrajna esetében az elmúlt húsz évben számos tényező befolyásolta. Ezen tényezők közé tartoznak a különböző választási csalások, a szavazatok tömeges megvásárlása, a megfélemlítés, a választási korrupció, valamint az úgynevezett „adminreszursz” vagy más néven adminisztratív erőforrás felhasználása. Az adminisztratív eszközök alkalmazása során, a hivatali helyzetet kihasználva, a helyi végrehajtó hatalom mindenben a kormánypárt jelöltjeinek kedvez, valamint igyekszik nyomást gyakorolni az állami alkalmazottakra. Hasonló tényezők játszottak szerepet a 2012-es választási eredmények alakulásában is. A hivatalos jelentések szerint a választások békésen zajlottak, azonban a különböző civil- és jogvédő szervezetek képviselői és az ellenzéki pártok megfigyelői számos visszaélésről és szabálytalanságról számoltak be. A szavazás menetét, illet-

21 Badó Zsolt: Kizárta alelnökét az UMDSZ. Interjú Kincs Gábor egyéni képviselőjelölttel. *Kárpátalja hetilap*, 2012. augusztus 24., 606. sz. <http://karpataljalap.net/2012/08/24/kizarta-alelnoket-az-umdsz> [letöltve 2012. október 28-án]

ve a szavazatok leadását különféle manipulációk és csalások kísérték. A választásokat követően a nemzetközi megfigyelők erősen bírálták Ukrainát. Nyilatkozataikban a demokratikus fejlődés szempontjából visszalépésnek minősítették a 2012-es ukrainai választásokat. Egybehangzó véleményük szerint az adminisztratív forrásokkal való visszaélésnek köszönhetően, valamint a kampány és a pártfinanszírozás átláthatóságának hiánya miatt a választásokon nem voltak biztosítva az egyenlő feltételek.

A választásokat követően öt párt jutott be a parlamentbe. A listás eredmények alapján a hatalmon lévő Régiók Pártja nyerte a választást (30%), második lett a „Batykivcsina” Egyesült Ellenzék (26,56%), harmadik a Vitalij Klicsko vezette UDAR (13,96%), negyedik Ukrajna Kommunista Pártja (13,28%), ötödik helyen a szélsőséges Szvoboda (10,44%) végzett. A 450 képviselőből 444-et sikerült megválasztani, az egyéni körzetekben szerzett mandátumokkal együtt a Régiók Pártja 207, a „Batykivcsina” Egyesült Ellenzék 95, az UDAR 42, a Szvoboda 36, Ukrajna Kommunista Pártja 32 képviselői helyet kapott, szintén 32 képviselő került a párton kívüli függetlenek csoportjába. A kárpátaljai magyarság tekintetében aggodalomra ad okot, hogy a magyarelles megnyilvánulásairól is ismert szélsőséges Szvoboda is bekerült a parlamentbe.

A választási manipulációk Kárpátalját sem kerülték el, minden egyéni körzetben tapasztalható volt a szavazatok felvásárlása. A tömeges szavazatvásárlás technikáját Kárpátalján a Viktor Baloga vezette Egységes Centrum alkalmazta először a 2010-es önkormányzati választásokon. A módszer eredményesnek bizonyult, és mivel komolyabb büntetőjogi felelősségre vonás nem történt az ügyben, a 2012-es választások során más pártok is bevetették a módszert. A 68-as számú egyéni körzetben például arról érkezett bejelentés, hogy az ungvári diákszállóban 200 hrivnyát (megközelítőleg 20 eurót) fizettek azoknak, akik a mobiltelefonjukkal készített fotókkal tudták bizonyítani, hogy a körzetben induló Régiós jelöltre, Vaszil Kovácsra adták szavazatukat. A 69-es Munkács központú választókörzetben több esetben tettek bejelentést úgynevezett láncszavazások szervezéséről.²² A láncszavazás során a szavazatát eladó választópolgár egy előre kitöltött szavazólapot visz magával, amit kicserél a saját üres szavazólapjára, a kitöltöttöt bedobja az urnába, az üres szavazólapot pedig kihozza. A szervezők, miután kitöltik a kicsempészett szavazólapot, útjára indítják a következő megvásárolt szavazót, és a folyamat megismétlődik. A szavazatvásárlás következő technikája az ún. „agitációs munkaszerződés” kötése a választópolgárokkal. A szerződés aláírásával a szavazó ígéretet tesz arra, hogy a jelölt mellett folytat kampányt, és

22 Így szavaztunk. *Kárpátalja hetilap*, 2012.november 2., 616. sz., <http://www.karpataljalap.net/2012/11/02/igy-szavaztunk> [letöltve 2013. február 23-án].

rá adja a szavazatát. Ha a jelölt nyer a körzetben, akkor a szerződés felmutatója anyagi juttatásban részesül. Az agitációs munkaszerződés módszerét a 73-as körzetben induló hatalompárti jelölt, Ivan Busko is alkalmazta.

Kárpátalján a választási körzetekben a legnagyobb küzdelem a kormányzó Régiók Pártja és a megyében meghatározó politikai erővel rendelkező Egységes Centrum jelöltjei között bontakozott ki. A hat egyéni választási körzetből háromban a Régiók Pártja, háromban pedig az Egységes Centrum jelöltje nyerte a választást. A megyében a választási részvétel 51,6% volt, ami az egyik legalacsonyabb mutató az országban. A magyarok által is lakott körzetek tekintetében a 73-as számú választókerületben a régiós Ivan Busko, a Kárpátalja Megyei Állami Közigazgatási Hivatal első elnökhelyettese kapta a legtöbb szavazatot (41,22%, 31 517 szavazat), maga mögött hagyva az Egységes Centrum jelöltjét, Ivan Balogát, a megyei tanács elnökét (36,1%, 27 602 szavazat). A legnagyobb számú magyar szavazót magában foglaló körzetben a KMKSZ elnöke 7963 szavazatot szerzett, ami a leadott érvényes szavazatok 10,41%-át teszi ki, ezzel a harmadik helyen végzett a körzetben. Az Ungvár központú 68-as számú választókerületben a régiós Vaszil Kovács, a Kárpátalja megyei áramszolgáltató vállalat vezérigazgatója szerzett mandátumot (31,14%, 30 054 szavazat), a KMKSZ alelnöke, Dr. Brenzovics László az ötödik helyet tudhatta magáénak (7,73%, 7461 szavazat). A 69. számú egyéni választókerületben az Egységes Centrum vezetője, a vidék leggazdagabb oligarchája, Viktor Baloga nyerte a választást (49,42%, 34 970 szavazat), a körzetben induló KMKSZ alelnök, Gulácsy Géza a negyedik lett (10,59%, 7498 szavazat).

A választások eredményét az egyéni körzetekben a 2, 3. és 4. számú táblázat mutatja.

2. táblázat: Jelöltek és választási eredmények a 68-as számú egyéni választási körzetben²³

Egymandátumos választási körzet №68			
Központja: Ungvár			
Jelöltek		Jelölés módja	Megszerzett szavazatok (%)
1.	<i>Kovács Vaszil Iljics</i>	<i>Régiók Pártja</i>	31,14%
2.	Ratusnyák Szerhij Mikolájovics	önjelölt	19,51%
3.	Csucska Pavlo Pavlovics	önjelölt	16,80 %

23 Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP040?PT001F01=900&pf7331=68> [le-töltve 2012. december 2-án].

4.	Szerbajlo Andrij Andrijovics	„Batykivscsina” Egyesült Ellenzék	12,07%
5.	<i>Brenzovics László Ivanovics</i>	<i>KMKSZ - Ukrajnai Magyar Párt</i>	7,73%
6.	Bulanov Rosztyiszlav Mihajlovics	UDAR - Vitalij Klicsko	6,62%
7.	Zsoltányi Mikola Ivanovics	„Ukrajna Előre!” - Natália Korolevszkaja Pártja	1,90%
8.	Kázmirova Viktória Vaszilovna	Ukrajna Kommunista Pártja	1,68%
9.	Birkovics Olekszandr Ivanovics	önjelölt	0,82%
10.	Zavijszkij Bohdan Bohdanovics	önjelölt	0,59%
11.	Resko Szebán Sztefánovics	„Törvény és rend” Párt	0,51%
12.	Jurcsenko Valerij Volodimirovics	„Zöld Planéta” Ukrán Párt	0,39%
13.	Sztratjuk Olekszandr Mikolajovics	önjelölt	0,18%

3. táblázat. *Jelöltek és választási eredmények a 69-es számú egyéni választási körzetben*²⁴

Egymandátumos választási körzet №69			
Központja: Munkács			
	Jelöltek	Jelölés	Megszerzett szavazatok (%)
1.	<i>Baloga Viktor Ivanovics</i>	<i>Egységes Centrum</i>	49,42%
2.	<i>Sutko Vjacseszláv Lászlóvics</i>	<i>Régiók Pártja</i>	14,20%
3.	Pereszta Olekszandr Mihajlovics	„Batykivscsina” Egyesült Ellenzék	10,91%
4.	<i>Gulácsy Géza Ljudvigovics</i>	<i>KMKSZ - Ukrajnai Magyar Párt</i>	10,59%
5.	Lanyo Olekszandr Olekszandrovics	UDAR - Vitalij Klicsko	5,89%
6.	Lengyel Zoltán Zoltánovics	önjelölt (EC-tagja)	4,70%
7.	Sevcenko Viktor Fedorovics	Ukrajna Kommunista Pártja	2,48%
8.	Ilytyo Szerhij Vasziljovics	Ukrajna Szocialista Pártja	1,19%
9.	Fedaka Pavlo Pavlovics	Ukrán Párt	0,57%

²⁴ Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP040?PT001F01=900&pf7331=69> [letöltve 2012. december 28-án].

4. táblázat. Jelöltek és választási eredmények a 73-as számú egyéni választási körzetben²⁵

Egymandátumos választási körzet №73			
Központja: Nagyszőlős			
	Jelöltek	Jelölés	Megszerzett szavazatok (%)
1.	<i>Busko Ivan Ivanovics</i>	<i>Régiók Pártja</i>	41,22%
2.	<i>Baloga Ivan Ivanovics</i>	<i>Egységes Centrum</i>	36,10%
3.	<i>Kovács Mikola Mikolájovics</i>	<i>KMKSZ - Ukrainai Magyar Párt</i>	10,41%
4.	Petruska István Simonovics	„Batykivcsina” Egyesült Ellenzék	4,88%
6.	Lengyel Olekszandra Olekszandrivna	UDAR - Vitalij Klicsko	4,61%
7.	Kincs Gábor Józsefovics	önjelölt (kizárták az UMDSZ-ből)	0,87%
8.	Pukánics Eduárd Volodimirovics	önjelölt („Változások Frontja” tag)	0,78%
9.	Razgulov Valerij Mihajlovics	Ukraina Kommunista Pártja	0,61%
10.	Szocska Mikola Ivanovics	Népi Párt	0,49%

A pártlistás eredményeket figyelembe véve Nyugat-Ukrajnában egyedül Kárpátalja megyében győzött a Régiók Pártja, a leadott szavazatok 30,94%-át szerezve meg. Számos elemző ezt a győzelmet a kárpátaljai magyar szavazatoknak tulajdonítja. A Régiók Pártja választási listáján indított Gajdos István, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke bekerült a parlamentbe. A megyében a pártlistás eredmények második helyén a „Batykivcsina” Egyesült Ellenzék végzett - 27,66%-kal, a harmadik helyet az UDAR szerezte meg - 19,99%-kal. A szavazatok 8,34%-ával negyedik lett a szélsőjobboldali Szvoboda. Ötödik helyen végzett a megyében Ukrajna Kommunista Pártja 5,03%-kal.

A magyar szavazatok megoszlásának vizsgálatához az egyéni körzetekhez tartozó magyar többségű települések választási eredményeit vettük alapul. A 73. számú egymandátumos egyéni választókörzetben 114 szavazókört alakítottak ki. A Nagyszőlős központú legmagyarabb körzethez összességé-

²⁵ Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP040?PT001F01=900&pf7331=73> [le-töltve 2012. október 28-án].

ben 86 település tartozott, ebből 50 számít magyarlakta településnek. Az 50 településen megközelítőleg 47 ezerre becsülhető a magyar szavazók száma. A Molnár József és Molnár D. István által készített clusterelemzés alapján Kárpátalja magyarlakta településeit 8 csoportba sorolhatjuk. A besorolás szerint a 73-as körzethez tartozó 50 magyar település közül 38 számít magyar többségűnek, azaz az 1. és 2. csoportba sorolható: 30 település *majdnem tisztán magyarlakta*, 8 *magyar többségű, de jelentős más nemzetiséggel rendelkező település* – ezeken a településeken a magyar többség mellett jelentős az aránya az ukrán és a cigány lakosságnak.²⁶ A 38 településen összesen 40 867 szavazó él, ebből a magyar szavazók becsült száma 33 077-re tehető, egyéb nemzetiségű szavazók becsült száma 7790 fő. A választási eredmények alapján a vizsgált 38 magyar többségű településen a lakosság 53%-a – összesen 21 908 fő – élt szavazati jogával. Első helyen végzett 9129 szavazattal Ivan Busko (RP-UMDSZ), második lett 6657 szavazattal Ivan Baloga (EC), harmadik lett 4746 szavazattal Kovács Miklós (KMKSZ). A választásokat megelőzően a Lehoczky Tivadar Intézet a 73. számú körzet magyar településein felmérést végzett, melyek eredményei nem sokban térnek el a választáson produkált eredményektől. A közvélemény-kutatás eredményei alapján az UMDSZ-nek és a Régiók Pártjának a támogatottsága 44% volt, a választásokon a többségében magyar településeken közös jelöltjük, Ivan Busko a szavazatok 41,6%-át szerezte meg. A felmérés szerint a körzetben élő magyarok 24%-a tartotta Kovács Miklóst alkalmas jelöltnek, a szövetség elnöke a vizsgált magyar településeken a szavazatok 21,6%-át szerezte meg. Legnagyobb eltérést a felmérés eredményei és a választásokon elért eredmények között az Egységes Centrum produkálta: a mintába bekerültek mindössze 8%-a támogatta az Egységes Centrumot, a körzetben induló jelöltjüknek, Ivan Balogának mégis sikerült megszerezni a szavazatok 30,3%-át a magyar falvakban, ami azzal magyarázható, hogy 2010-hez hasonlóan az EC-nak ismét jelentős számú magyar szavazatot sikerült felvásárolni. Ivan Busko 25 magyar többségű településen nyerte a választást, további 2 településen a második helyen végzett. Ivan Baloga 7 magyar többségű településen lett az első, további 20 településen a 2. helyen végzett. Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke mindössze 4 településen szerezte meg a szavazatok többségét, további 14 településen a 2. helyen végzett (4. számú ábra). A magyar szavazatok hasonlóan oszlottak meg a körzethez tartozó többi magyar településen is, köztük a körzethez tartozó két városban, Beregszászban és Nagyszőlősen. A cluster

26 Molnár József – Molnár D. István: *Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*. Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Ungvár-Beregszász, 2005, 20–38.

besorolás szerint Beregszász a 3. *közel fele részben magyarul nagy települések*, Nagyszőlős a 4. *kis arányú, de nagyszámú magyarsággal rendelkező nagy települések* csoportjába tartozik. Mindkét városban Ivan Busko (RP) nyert, második helyen Ivan Baloga (EC), harmadik helyen Kovács Miklós (KMKSZ) végzett. Beregszászban 9195-re becsülhető a magyar szavazók száma, a KMKSZ elnökének a városban 1134 szavazatot sikerült begyűjtenie, Nagyszőlősön a 2796 magyar szavazóból 1052 szavazott neki bizalmat.

A 68-as számú Ungvár központú egymandátumos egyéni választókerületben 143 szavazókerület alakítottak ki, a 159 208 szavazót magában foglaló körzetben 25 668-ra becsülhető a magyar szavazók száma. A körzethez 67 település tartozott, ebből 31 településen élnek magyarok. A 31 településből 21 számít magyar többségűnek (8 település *majdnem tisztán magyarul*, 13 *magyar többségű, de jelentős más nemzetiséggel rendelkező* település). A választási eredmények alapján a vizsgált 21 magyar többségű településen a lakosság 60,6%-a, azaz 10 808 fő élt szavazati jogával, 45,2%-uk támogatta Vaszil Kovácsot (RP-UMDSZ), 30,3%-uk Brenzovics Lászlót (KMKSZ). A Régiók Pártja és az UMDSZ közös jelöltje, Vaszil Kovács 14 magyar többségű településen nyerte a választást, további 4 településen a 2. lett. Brenzovics László alelnök 6 magyar többségű településen szerezte meg a szavazatok többségét, további 13 településen a 2. helyen végzett (5. számú ábra). A magyar szavazatok hasonlóan oszlottak meg a körzethez tartozó többi magyar településen is. A körzethez tartozó Csap városában a KMKSZ alelnöke megelőzte a Régiók jelöltet, 834 szavazattal a második helyen végzett. Ungváron a 6480-ra becsült magyar szavazatból 2406 fő szavazott Brenzovicsra.

A 69-es számú, Munkács központú egymandátumos egyéni választókerületben szerepelt a legjobban a KMKSZ jelöltje. A körzethez 101 település tartozott, ahol 133 szavazókerület alakítottak ki. Az összesen 160 169 szavazót magában foglaló körzetben 25 990-re becsülhető a magyar szavazók száma. A körzethez összesen 28 magyarok által lakott település tartozott, ebből 22 számít magyar többségűnek (14 település *majdnem tisztán magyarul*, 8 *magyar többségű, de jelentős más nemzetiséggel rendelkező* település). A 22 magyar többségű település 21 464 magyar szavazót foglalt magában. A választási eredmények alapján a vizsgált 22 magyar többségű településen a lakosság 43,1%-a azaz 11 223 fő – élt szavazati jogával. A körzet magyar többségű településein a KMKSZ alelnöke nyerte a választást (4050 szavazat), megelőzve a Régiók Pártja (3397 szavazat) és az Egységes Centrum (3068 szavazat) jelöltjeit. Gulácsy Géza a szavazatok 36%-át szerezte meg, Vjacseszláv Sutko László (RP-UMDSZ) 30,2%-ot, Viktor Baloga (EC) pedig 27,3%-ot szerzett. A KMKSZ alelnöke 9 magyar többségű településen végzett az első he-

lyen, további 9 településen a második lett. A Régiók Pártja és az UMDSZ közös jelöltje, Vjacseszláv Sutko László 7 magyar többségű településen lett az első, további 5 magyar többségű településen a második. Viktor Baloga, az Egységes Centrum vezetője mindössze 3 magyar többségű településen tudott nyerni, további 6 magyar többségű településen a második helyen végzett (6. számú ábra). A körzethez tartozó Munkács városában az 5208-ra becsült magyar szavazóból 2119 támogatta a KMKSZ jelöltjét.

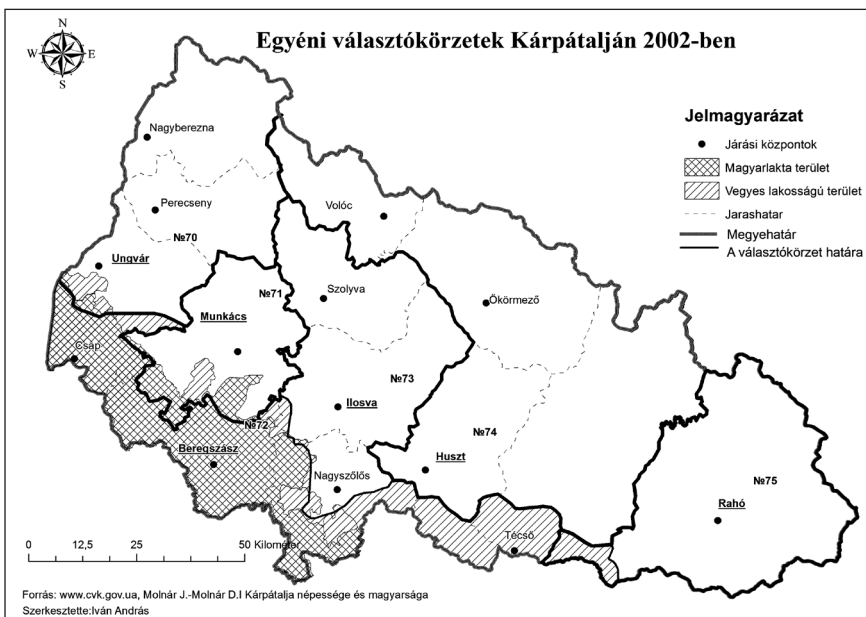
A KMKSZ képviselőjelöltjei a három körzetben összesen 22 922 szavazatot gyűjtöttek be. A jelöltek közül arányaiban Gulácsy Géza kapta a legtöbb magyar szavazatot, második helyen dr. Brenzovics László végzett, a legrosszabbul a szövetség elnöke, Kovács Miklós szerepelt.

A választási eredményeket összegezve megállapítható, hogy a 2012-es parlamenti választások után sem került jobb helyzetbe a kárpátaljai magyarság. A legnagyobb problémát az jelentette, hogy az etnikai arányosság elve nem lett beépítve a választási rendszerbe. A törvény nem tartalmaz arra vonatkozóan kitételeket, hogy a választási körzetek kialakítása során figyelembe kellene venni az etnikai határokat. A választások alkalmával ismét bebizonyosodott és tapasztalhatóvá vált, hogy az ukrán állam továbbra sem hajlandó engedményeket tenni a határain belül élő nemzeti kisebbségek irányában. Az etnikai megmaradást és fejlődést biztosító többletjogok továbbra sem észlelhetőek Ukrajnában, erről tanúskodott a magyar lakosság különböző körzetekbe való felosztása is. A kárpátaljai magyarok érdekérvényesítő esélyeit az egymással szemben álló két magyar párt versenye tovább gyengítette. A választásokon a KMKSZ hasonló eredményeket ért el, mint a 2010-es helyhatósági és 2006-os parlamenti és helyhatósági választások alkalmával, szavazóbázisát nem tudta jelentősen növelni, jelöltjei nem kerültek be a Legfelsőbb Tanácsba. A magyar szavazatok lemorzsolódását nem sikerült megállítani. A magyarok jelentős része az UMDSZ által támogatott hatalompárti jelöltekre és az Egységes Centrum jelöltjeire adta le szavazatát. A régiósok listáján mandátumhoz jutott UMDSZ elnök, miután bekerült a törvényhozásba, lemondott saját pártja, az UMDP elnöki posztjáról, majd párton kívülként csatlakozott a Régiók Pártja frakciójához, ami arra enged következtetni, hogy az UMDSZ elkezdett beolvadni a hatalompártba. A kialakult helyzetet figyelembe véve egyelőre kérdéses, hogy mit tud majd tenni a párton kívüli parlamenti képviselő a magyarok érdekében egy olyan párt frakciójában, amely megakadályozta a magyar választási körzet létrehozását, büntető rendelkezést vezetett be a kettős állampolgárság ellen, vagy a kisebbségbarát jelzővel illetett nyelvtörvényt nem kívánja a kisebbségi létben élő magyarokra is kiterjeszteni.

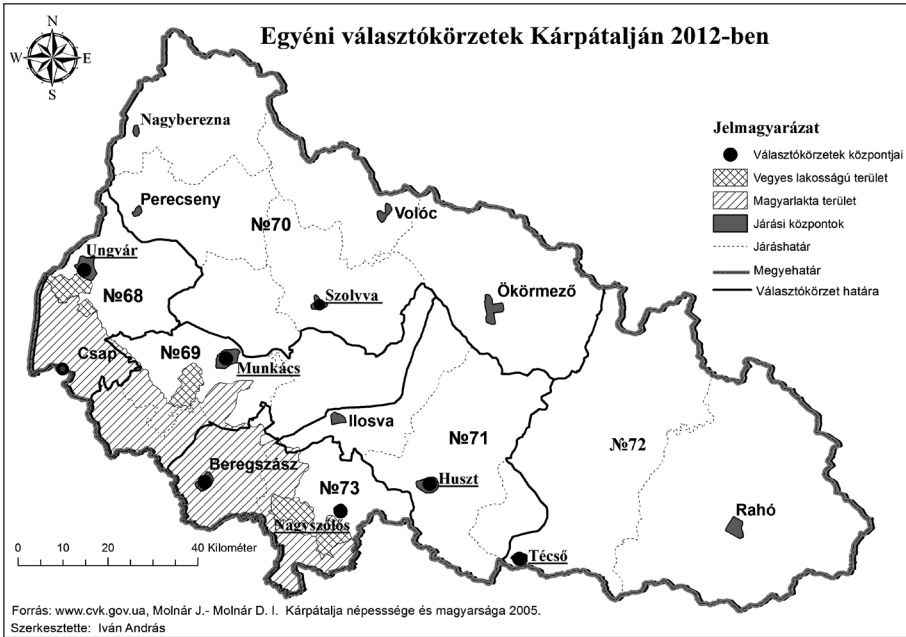
Mellékletek

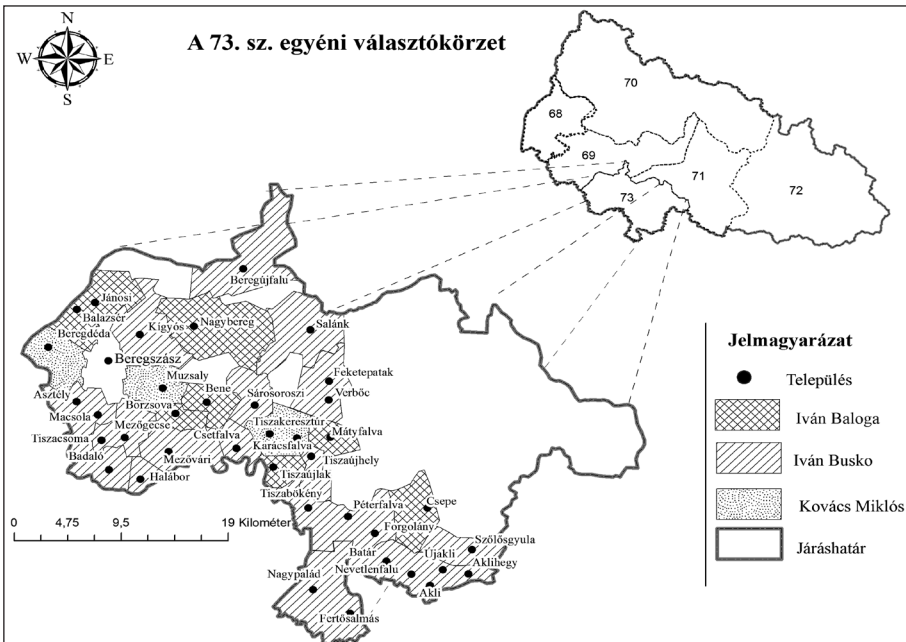
1. ábra

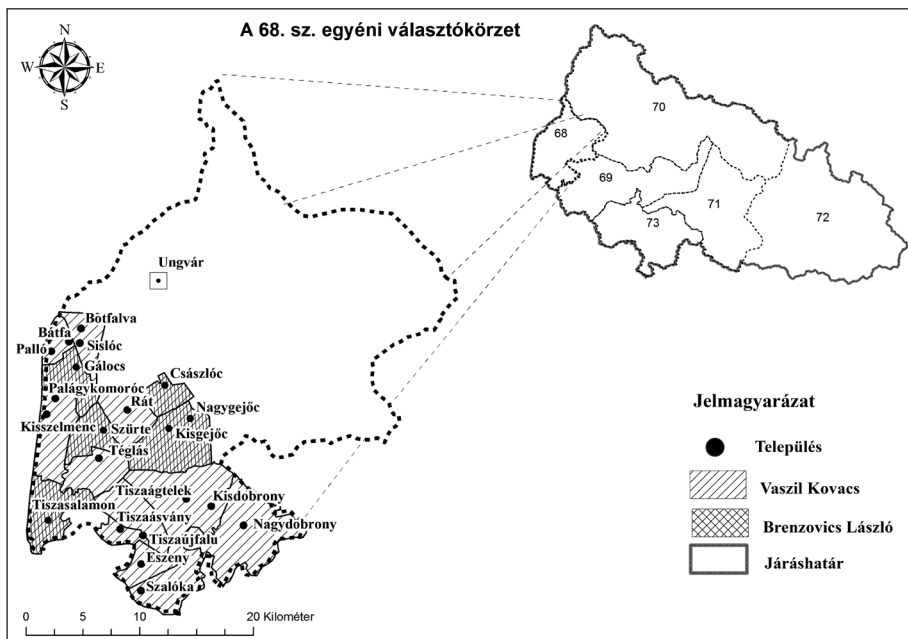
2. ábra

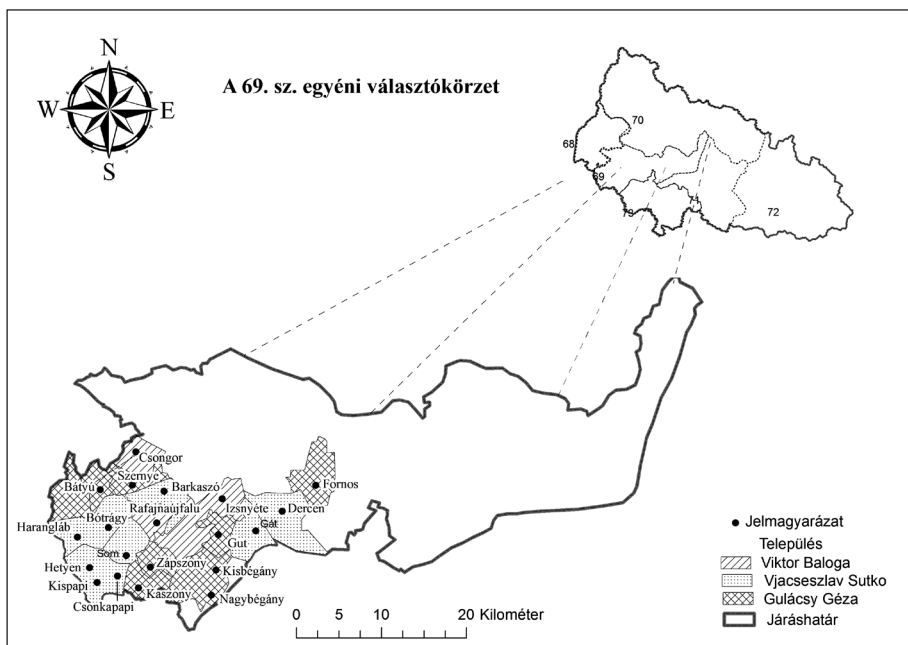
3. ábra

4. ábra

5. ábra

6. ábra